

Veselības aizsardzība un darba drošība zivrrūpniecībā

Šis DVD (digitālais video disks) ir pieejams tikai ar skaņas celiņu angļu valodā.

Tiem, kuri nerunā angļu valodā, mēs esam iztulkojuši scenāriju citās valodās.

Katrai scenārija nodaļai ir numurs. Viens un tas pats numurs parādās uz DVD ekrāna, kad tiek runāta scenārija tā daļa.

Tas nav ideāls risinājums, bet mēs ceram, ka tas ļauj jums labāk saprast šī DVD priekšmetu.

1. **Ekrāna attēls.** Virsraksts: Ievads
2. Veselības aizsardzība un darba drošība ir būtiski svarīgs ikviena uzņēmuma vadības un darbības aspekts. Daži to uzskata par neērtību, kas ir saistīta ar pārmērīgu birokrātiju un traucē strādāt, bet īstenībā tā nav.
3. Jāatceras, ka nelaimes gadījumi dažkārt tiešām vienkārši atgadās – tie notiek neparedzēti un negaidīti. Bet veselības aizsardzība un darba drošība ir vērsta tieši uz to, lai mēs censtos izvairīties no visiem darbavietas riskiem, ko ir iespējams prognozēt un paredzēt, un darītu visu iespējamo un saprātīgo, kas ir mūsu spēkos, lai izvairītos no nelaimes gadījumiem.
4. Noteikumi un likumi, ko apspriedīsim šajā programmā, ir ne vien efektīvi un praksē pārbaudīti darba drošības sargi, bet arī stingras juridiskas prasības – to efektīvs piemērojums arī turpmāk būs apliecinājums tam, ka Apvienotā Karaliste var lepoties ar Eiropā drošāko darba vidi. Šo noteikumu ievērošana dažkārt var glābt pat dzīvību. Tādēļ nenoliedzami ir vērts pievērst uzmanību tam, ko gatavojamies jums pastāstīt.
5. **Ekrāna attēls.** Virsraksts: Nelaimes gadījumi darbā

6. Nelaiemes gadījumus darbavietā pārsvarā izraisa divi cēloņi – rīcība, kas apdraud drošību, vai apstākļi, kas apdraud drošību. Rīcība, kas apdraud drošību, izpaužas, piemēram, kā nepiemērots individuālo aizsarglīdzekļu lietojums vai nepareiza metožu izvēle, veicot kravu apstrādi ar rokām, tātad kaut kas tāds, ko jūs vai kāds cits nav paveicis, kā pienākas. Apstākļi, kas apdraud drošību, var būt, piemēram, slidena grīda vai atkritumi, kas rada draudus paklupt, proti, vienkārša nevērība, par kuras novēršanu ir atbildīgs ikviens no mums.
7. Gan rīcību, kas apdraud drošību, gan apstākļus, kas apdraud drošību, var viegli novērst, rīkojoties saprātīgi un uzturot telpas pienācīgā kārtībā. Redzot apstākļus, kas apdraud drošību, vai cilvēkus, kas uzvedas vai strādā, apdraudot paši sevi, atgādiniet sev – par to esmu atbildīgs arī es. Tas nenozīmē tikai uzslaucīt grīdu vai pacelt nomestos atkritumus, lai gan arī tas ir svarīgi. Pirms darba sākuma jāpārbauda arī, vai pienācīgā kārtībā ir visi aizsargi, vai cilvēki ir pienācīgi apmācīti apieties ar iekārtām, ko tie izmanto darbā, un tā tālāk. Tas viss nozīmē saprātīgu rīcību, ko mēs tomēr ļoti bieži ignorējam.
8. Nebaidieties aizrādīt apkārtējiem, ja jums šķiet, ka viņu rīcība apdraud darba drošību, un vienmēr informējiet darbu uzraugu vai vadītāju, ja redzat, ka kāds pārkāpj noteikumus.
9. Tālāk sniedzam dažus piemērus, kuros ir redzama rīcība, kas apdraud drošību, un apstākļi, kas apdraud drošību. Padomājiet un pasakiet, kuros piemēros ir redzama rīcība, kas apdraud drošību, un kuros - apstākļi, kas apdraud drošību.
10. **Ekrāna attēls.** : Pirms Jūs sākat, skatieties materiālu no *Hazard Spotting* nodaļas uz galvenās izvēlnes. Meklējiet kādus iespējamus vai potenciāli nedrošos aktus, vai nedrošus nosacījumus.

11. Ekrāna attēls. Virsraksts: Risku novērtējums

12. Risku novērtējums paver ceļu veselības aizsardzībai un darba drošībai. Darbavietas risku novērtējumu daudzējādā ziņā var uzskatīt par veselības aizsardzības un darba drošības vadības sākumpunktu, un lai gan risku novērtējums galvenokārt ir darba devēju ziņā, ieguldījumu tajā var dot ikviens no mums.
13. Vispirms jānoskaidro atšķirība starp apdraudējumu un risku.
14. Šo atšķirību sākumā nav nemaz tik viegli izprast, bet principā apdraudējums ir kaut kas tāds, kas var izraisīt nelaimes gadījumu, savukārt risks nozīmē nelaimes gadījuma iespējamības novērtējumu: vai nelaimes gadījums tiešām var notikt un, ja tas notiks, cik smags tas būs. Nekas nekļuva skaidrāks? Mēģināsim paskaidrot ar piemēru.
15. Ar asu zivju filejas nazi var sagriezties. Bet sagriezties var tikai, nazi lietojot. Tātad nazis ir apdraudējums, bet iespējamība gūt grieztu brūci, nazi lietojot, ir risks.
16. Lai novērtētu, vai risks ir pieņemams, jānovērtē tā pakāpe. Ja nazis ir pareizi novietots plauktā, tad pastāv ļoti neliels risks, ka tas varētu kādu savainot, vai tāda riska vispār nav. Ja nazi pareizi lieto kāds, kurš ir apmācīts to lietot, turklāt izmantojot atbilstīgus individuālos aizsarglīdzekļus, riska pakāpe ir augstāka, tomēr risks joprojām ir uzskatāms par pieņemamu. Ja darbavietā kāds skraida apkārt, vicinot rokā nazi, tas nenoliedzami ir kaut kas pilnīgi nepieņemams. Šis piemērs attiecas uz ārkārtas situāciju, bet tas ilustrē risku novērtējuma pamatmetodes.
17. Cepšanas zonā iespējams risks ir kartupeļu čipsi, kas pēc mērcēšanas baltajā sausināšanas šķīdumā nav pietiekami notecināti. Ieberot čipsus karstā eļļā, uz tiem palikušās ūdens lāses nekavējoties sakarst. Tāpēc eļļa uzvārās, un rodas reāls risks, ka karstā eļļa var pārlīt pāri malām. Tas liek padomāt arī par to, lai cepšanas ierīcē sākotnēji nebūtu pārmērīgs eļļas daudzums.
18. Domājot par apdraudējumiem, par to iespējamajām sekām un par to, cik nopietnas tās var būt, gluži neviļus ienāk prātā, ka pastāv daudzi faktori, kas var daudzkārt paaugstināt riska pakāpi, un diemžēl daudzi no šiem faktoriem būtu viegli novēršami, ja vien mēs rīkotos saprātīgāk.
19. Tagad pāriesim pie risku novērtējuma. Šis process sastāv no pieciem galvenajiem posmiem.

20. Pirmais posms: pievērsiet uzmanību kādam konkrētam uzdevumam vai darbībai un precīzi noskaidrojiet visus apdraudējumus, kas var rasties, pildot šo uzdevumu vai veicot šo darbību.
21. Otrais posms: noskaidrojiet personas, ko šie apdraudējumi varētu skart. Tas var būt ikviens, kam jāveic minētais uzdevums. Apdraudējumi var skart arī citas personas, kas strādā tuvumā, apmeklētājus un citus cilvēkus.
22. Trešais posms: noskaidrojiet, vai pastāv kontroles pasākumi. Vai no bīstamām iekārtām pasargā aizsargi? Vai darbinieki ir pietiekami apmācīti? Vai viņi izmanto aizsarglīdzekļus? Un tā tālāk.
23. Ceturtais posms: nosakiet riska pakāpi, aplēšot tā iespējamību un nopietnību.
24. Piektais posms: pieņemiet lēmumu par turpmākajiem pasākumiem, kas jāveic, lai mazinātu riska pakāpi, un nosakiet šo pasākumu veikšanas kārtību.
25. Likums nosaka – ja kādā uzņēmumā strādā vairāk nekā pieci cilvēki, visi svarīgie atzinumi ir jāiegrāmato. Svarīgu atzinumu iegrāmatošana nekad nenāk par ļaunu, lai cik cilvēku arī nestrādātu uzņēmumā: ja notiek kas neparedzēts, rakstiskas liecības bieži var izrādīties noderīgas. Risku novērtējumiem nav jābūt gariem, detalizētiem izklāstiem. Parasti tie aizņem vienu vai divas A4 formāta lappuses.
26. Acīgākie no jums varbūt ievēroja, ka runājot par trešo posmu, mēs jautājām, vai „pastāv kontroles pasākumi”. Par kādiem pasākumiem mēs runājam?
27. Pastāvoši kontroles pasākumi ir noteikumi un prakse, kas jau darbojas, piemēram, darbinieku apmācība un regulāri uzturēšanas pasākumi, kas ir pietiekami, lai tiktu galā ar novērtējamo risku. Lai tiktu galā ar nelieliem un pieņemamiem riskiem, parasti vairāk nekā ar nav vajadzīgs, jo pietiek ar pastāvošiem kontroles pasākumiem. Sastopoties ar vidējiem vai ievērojamiem riskiem, ar pastāvošiem kontroles pasākumiem vien nepietiek, šādos gadījumos riska mazināšana prasa papildu pasākumus.
28. Praksē tas parasti nav nekas sarežģīts un nozīmē, piemēram, papildu aizsarglīdzekļus vai padziļinātu darbinieku apmācību, tomēr katrs jauns apdraudējums ir jānovērtē un ar to jācenšas tikt galā atsevišķi.
29. Vislabākais veids, kā tikt galā ar apdraudējumu, ir to likvidēt, bet gadījumos, kad tas nav iespējams, tā riska iespējamības mazināšanai izmanto citas iespējas – apdraudējumu aizvieto vai izolē. Piemēram, 240 voltu apgaismojumu ap slapju zivju leti aizstāj ar 12 voltu apgaismojumu. Vai, piemēram, ap bīstamām iekārtām novieto aizsargus, tādējādi izolējot apdraudējumu no darbiniekiem.

30. Ja apdraudējumu nav iespējams likvidēt, aizvietot vai izolēt, varbūt ir iespējams to kontrolēt. Lai kontrolētu bīstamus izgarojumus, var izmantot ventilāciju. Izmantojot individuālos aizsarglīdzekļus, var kontrolēt, piemēram, ļoti augstas temperatūras. Vienmēr var atrast veidus, kā mazināt riskus. Galīgā kontrole ir disciplīna – noteikumi, likumi, zīmes, plakāti, aicinājumi rīkoties saprātīgi – tas viss pieder pie disciplīnas.
31. Tagad aplūkojiet šos darba procesa piemērus, un veiciet to risku novērtējumu.
32. **Ekrāna attēls.** : Pirms Jūs sākat, skatieties materiālu no *Hazard Spotting* nodaļas uz galvenās izvēlnes. Meklējiet kādus iespējamus vai potenciāli nedrošos aktus, vai nedrošus nosacījumus.
33. **Ekrāna attēls.** Virsraksts: Individuālie aizsarglīdzekļi
34. Individuālie aizsarglīdzekļi gadu gaitā ir tapuši un attīstījušies, lai nodrošinātu vislabāko iespējamo aizsardzību pret varbūtējiem apdraudējumiem un domājot par to, lai šo aizsarglīdzekļu valkāšana nepadarītu darba veikšanu neiespējamu. Visiem ir pazīstamas aizsargbrilles, ausu aizbāžņi un zābaki ar metāla purngaliem, un visi zina, kam tie domāti, bet zivrupniecībā ir īpaši individuālie aizsarglīdzekļi, kas jums būtu jāpazīst.
35. Bruņu cimdi jeb kevlara cimdi ir ļoti efektīvs aizsarglīdzeklis, lietojot asus nažus. Gumijas cimdi aizsargā pret korozīvām ķīmikālijām, un tā kā darbs šajā nozarē ir saistīts ar ekstremālām temperatūrām, jo īpaši lielu aukstumu, bieži būtiska nozīme ir ķermeņa sildītājiem un citāda veida izolējošam apģērbam.
36. Darba devēja pienākums ir gādāt par visiem vajadzīgajiem individuālajiem aizsarglīdzekļiem, un jūsu pienākums ir tos valkāt – tā ir nevis brīvprātīga izvēle, bet gan juridiska prasība. Ja kāds no aizsarglīdzekļiem ir sabojāts, nolietots vai neder tam paredzētajam nolūkam, par to jāziņo darbu uzraugam.
37. Mazliet novēršoties no tēmas, baltie virsvalki, cepures un matu tīkliņi nav domāti tam, lai aizsargātu jūs darbā, tas nav arī tradicionāls formas tērps. Tos valkā, lai ražošanas procesā aizsargātu pārtikas produktus no jums. Darbavietā visur jābūt norādēm, kas atgādina, kādi individuālie aizsarglīdzekļi jāvalkā katrā darbavietas telpā, tādēļ nekad neaizmirstiet, kur jūs atrodaties un kādi aizsarglīdzekļi un kāpēc jums jāvalkā.
38. Šeit ir redzams darbinieks, kas darbā valkā pareizus individuālos aizsarglīdzekļus – kam ir domāts katrs aizsarglīdzeklis?

39. Ekrāna attēls. Virsraksts: Drošība darbavietā

40. Noteikumi, kas izdoti 1992. gadā, saucas Darbavietas (iekavas) veselības aizsardzības, darba drošības un labklājības (iekavas ciet) noteikumi. Tie ir valdības izdoti noteikumi, un tajos ir ļoti skaidri izklāstīti tie darba devēju pienākumi, kas attiecas uz drošību darbavietā. Tie aptver tādus aspektus kā, piemēram to, vai ēka, kurā strādājat, ir stabila un piemērota, vai tā ir pienācīgi uzturēta, vai darbavietā ir atbilstīgs apgaismojums, laba ventilācija un tā tālāk.
41. Darba devēja pienākums ir gādāt, lai jūs darbavietā justos pēc iespējas droši, tomēr arī no jums kaut kas tiek gaidīts. Gadījumā, ja ievērojat, ka kaut kas ir netīrs vai bīstams, vai nav kārtībā, un arī tad, ja jums tikai šķiet, ka kaut kas nav, kā nākas, ziņojiet par to darbu uzraugam. Vērtība ir būtisks darbavietas uzturēšanas nosacījums. Būtiski ir arī uzturēt telpas labā kārtībā. Tas nozīmē rīkoties saprātīgi un neatstāt aiz sevis nekārtību. Glabājiet un novietojiet visas lietas pareizi un droši, uzkopiet grīdas, uz kurām kaut kas ir izlijis vai nomests, vai norobežojiet bīstamās vietas un ziņojiet par šādiem gadījumiem. Gādājiet, lai gājēju un satiksmes ejas nebūtu aizšķērsotas, sekojiet līdz iekārtu un individuālo aizsarglīdzekļu nolietojumam, un gadījumā, ja tādas telpas kā tualetes, virtuve vai roku mazgājamās telpas ir netīras vai nav vislabākajā kārtībā, ziņojiet par to.
42. Nedaudz par darba drošības zīmēm. Tām ir piecas dažādas formas un piecas dažādas krāsas, un to darbības princips ir tāds pats kā ceļazīmēm. Šajā nelielajā programmā nav iespējams sīki pastāstīt par visām šīm zīmēm, jo to ir pārāk daudz, bet, īsi sakot, sarkana krāsa nozīmē briesmas, dzeltena vai dzintarkrāsa liek uzmanīties, zaļa krāsa ir drošībai, bet zila liek kaut ko darīt.
43. Ja runājam par zīmju formu, apaļa zīme ar sarkanu malu nozīmē aizliegumu, piemēram, aizliegumu smēķēt, trīsstūris ir brīdinājums, apaļa zīme ar zilu malu liek kaut ko darīt, bet zaļas zīmes norāda uz ārkārtas stāvokli. Ir arī ugunsdrošības zīmes, kas brīdina par iespējamām ugunsgrēka briesmām un norāda, kur glabāt ugunsdzēsāmās ierīces.
44. Protams, tas var šķist ļoti sarežģīti, tomēr visas zīmes ir skaidras un nepārprotamas, un jūs bez pūlēm un īsā laikā iegaumēsiet, ko tās nozīmē. Galvenais - vienmēr, kad redzat šīs zīmes, pievērsiet tām uzmanību.
45. Šeit ir redzamas dažas izvietotas zīmes, paskaidrojiet, kas tās ir par zīmēm un ko tās nozīmē.

46. Ekrāna attēls. Virsraksts: Darba aprīkojums

47. Darbā gandrīz katrs no mums ikdienā izmanto darba aprīkojumu. Un gandrīz katra ierīce var nodarīt kaitējumu. Visiem ir skaidrs, ka ir bīstami strādāt ar nazi vai kādu citu griezējinstrumentu, bet bīstamas var izrādīties arī šķietami nekaitīgas lietas. Pat ar kartona kasti, ja tajā atrodas kaut kas pietiekami smags, var saspiest roku vai pirkstus.
48. Apdraudējumus, ko jūsu darbavietā rada aprīkojums, plašos vilcienos var iedalīt divās grupās – mehāniski apdraudējumi un nemehāniski apdraudējumi. Pie mehāniskiem apdraudējumiem var pieskaitīt lentzāģus vai konveijera lentes, proti, ierīces ar bīstamām kustīgām detaļām. Padomājiet par aprīkojumu, ar ko sastopaties ikdienā. Jums draud briesmas tikt saspiestam, sagrieztiem, sapītiem, dabūt triecienus, dūrienus vai kaut ko pārdurt.
49. Izklausās drūmi, un tas nav pārspīlējums. Mehānisks aprīkojums ir ārkārtīgi bīstams, un tas nepazīst žēlumu – ja kļūdsieties, ierīce nezinās, ka nodara jums sāpes, un neapstāsies. Gūtie ievainojumi var atstāt nopietnas sekas uz visu mūžu. Lai izvairītos no traumām, lieciet lietā savas zināšanas, izmantojiet individuālos aizsarglīdzekļus, un katrā ziņā rīkojieties saprātīgi.
50. Nemehāniskie apdraudējumi nav tik pamanāmi un tie nav arī tik dramatiski, tomēr ir ne mazāk bīstami. Arī tie ir ļoti daudzveidīgi – tas var būt elektrošoks, apdegumi, pārmērīgs troksnis, zema temperatūra, vibrācija. Arī šie apdraudējumi ir sastopami vai uz katra soļa, un ikviens no tiem var radīt ilglaicīgu kaitējumu. Nereti šie apdraudējumi nav tik viegli pamanāmi kā mehāniskie apdraudējumi, tādēļ dažkārt ir vērtīgāk jāieskatās, lai tos ieraudzītu.
51. Jūsu darbavietā ir spēkā noteikumi, kuru mērķis ir darba aprīkojuma radīto apdraudējumu kontrole, un šie noteikumi ir stingri jāievēro. Noteikumi aptver četras galvenās jomas. Pirmkārt, darba aprīkojumam ir jāatbilst nolūkam, kādā to ir paredzēts izmantot, un videi, kurā to lieto. Otrkārt, darba aprīkojums ir jāpārbauda un jāuztur kārtībā, to dara regulāri un atbilstīgi valdības noteiktajiem standartiem. Treškārt, noteikumi paredz apmācību – ikvienam, kas gatavojas lietot aprīkojumu, ir jābūt pienācīgi apmācītam, kā ar to rīkoties. Un visbeidzot, jāievēro darba drošība. Tas nozīmē, ka lentzāģiem ir jābūt ar aizsargiem, konveijera lentēm jābūt aprīkotām ar avārijas apstādināšanas pogām un tā tālāk.
52. Aplūkojiet šīs aprīkojuma ierīces, nosakiet apdraudējuma raksturu un nosakiet tā riska pakāpi. Ko jūs darītu šo risku kontroles labā?
53. **Ekrāna attēls.** Virsraksts: Ugunsgrēki
54. Lai zinātu, kā novērst ugunsgrēkus, vispirms jānoskaidro, kā tie sākas un kā izplatās. Labākam skaidrojuma noder tā saucamais

ugunsgrēka trīsstūris. Lai sāktos ugunsgrēks, vajag trīs lietas – degvielu, skābekli un karstumu. Degviela var būt cieta viela, piemēram, papīrs vai koks. Skābeklis ir mums visapkārt, tas atrodas gaisā, bet karstumu rada, piemēram, liesmas vai dzirksteles. Šīs trīs sastāvdaļas tad arī veido minēto ugunsgrēka trīsstūri, un, lai nodzēstu ugunsgrēku, pietiek, ja nav vienas no tām.

55. Noslāpējot liesmas, ugunij pietrūks skābekļa. Atvēsinot mazināsies karstums, un nepapildinot degvielu, ugunij būs jāizsīkst. Ugunsgrēkus var nodzēst ar dažādām metodēm, un tās ir atkarīgas no ugunsgrēka veida. Lai būtu vieglāk pieņemt lēmumu par to, kādu metodi izmantot, ugunsgrēkus iedala vairākās kategorijās.
56. A kategorijas ugunsgrēkos parasti deg cietas vielas, piemēram, koks, papīrs, tekstilmateriāli un plastmasa. Šādus ugunsgrēkus visvieglāk var nodzēst, izmantojot ūdens vai putu ugunsdzēšanas aparātus, bet var izmantot arī sausa pulvera ugunsdzēšanas aparātus.
57. B kategorijas ugunsgrēkos deg šķidrums vai gāze, piemēram, benzīns, eļļa vai smērvielas. Šo ugunsgrēku dzēšanā izmanto putu vai sausa pulvera ugunsdzēšanas aparātus.
58. C kategorijas ugunsgrēkos deg no sprieguma neatvienotas elektroierīces, kas draud ar nāvējošu elektrošoku. C kategorijas ugunsgrēku dzēšanā nedrīkst izmantot ūdens ugunsdzēšanas aparātus. Jāizmanto oglekļa dioksīda jeb CO₂ ugunsdzēšanas aparāti.
59. D kategorijas ugunsgrēki visticamāk neapdraud jūsu darbavietu, jo šādos ugunsgrēkos parasti deg metāli.
60. Taču ikvienam, kas lieto cepamēlu un taukus, noteikti jābūt informētam par F kategorijas ugunsgrēkiem. Cepšanas ierīču ugunsgrēki ir acīmredzams un pastāvīgs risks zivju veikalos un restorānos. Šādi ugunsgrēki jādzēš, izmantojot slapjos ķīmiskos ugunsdzēšanas aparātus. Ķīmiskā reakcijā ar eļļu vai taukiem, kas atrodas cepšanas ierīcē, izveidojot garozu, kas noslāpē liesmas.
61. Līdzās ugunsdzēšanas aparātiem izmanto arī ugunsdzēšanas segas vai ugunsdzēsēju šļūtenes. Ugunsdzēsēju šļūtenes izmanto tāpat kā ūdens ugunsdzēšanas aparātus 1. kategorijas ugunsgrēku dzēšanā. Ugunsdzēšanas segas var izmantot tikai, dzēšot nelielus cietu vielu ugunsgrēkus, degošu apģērbu vai degošu eļļu, piemēram, kartupeļu čipsu pannā. Tās ir pilnīgi nepiemērotas lielāku ugunsgrēku dzēšanai.
62. Ikvienam darbiniekam ir jāprot lietot ugunsdzēšanas aparātus, avārijas izejas un jāpārzina uzņēmuma reakcijas kārtība avārijas situācijā: šeit ietilpst, piemēram, ugunsgrēka trauksmes signāls, pulcēšanās vietas un pārbaudes pēc uzvārdiem.

63. Pamatlikums, ko nedrīkst aizmirst ugunsgrēka gadījumā, ir šāds – izkļūt ārā, izsaukt ugunsdzēsējus un nejaukties pa vidu.
64. Nu tā, no manas puses tas arī būtu viss. Tagad jūs gaida neliels tests jeb eksāmens. Zinu, zinu – eksāmeni jums nepatīk, kuram gan tie patīk, tomēr, ja vēlaties iegūt Fonda veselības aizsardzības un darba drošības apliecību, tad jums neatliek nekas cits, kā nokārtot šo eksāmenu. Ja apgūstat šo kursu atklātajā mācību programmā, par testu jāvienojas ar savu mācību kontaktpersonu. Ja tas ietilpst jūsu mācību kursā, tad ar testu varēsiet iepazīties pavisam drīz...
65. Neuztraucieties, lai veicas, un neaizmirstiet par drošību.